

BL. IVAN MERZ – ODGOJITELJ MLADIH U VJERI

Metodologija odgoja u vjeri

BOŽIDAR NAGY

Filozofski fakultet Družbe Isusove
Jordanovac 110, p.p. 169, 10000 Zagreb

Primljeno:
17. 11. 2008.

Pregledni
rad

UDK
235.3 Merz, I.
254.3

Sažetak

Blaženi Ivan Merz duboko je, poput sv. Pavla, proživljavao otajstvo Crkve koja za njega nije bila samo jedan od ciljeva i omiljeni sadržaj njegova apostolskog rada, nego je u potpunosti usvojio metodologiju koju Crkva koristi u ostvarivanju svoga spasenjskog poslanja. Sve metode i sredstva koje Crkva koristi i savjetuje u radu s mladima, bl. Ivan je usvojio; štoviše, opravdava ih i obogaćuje svojim promišljanjima i inicijativama. Od metoda u konkretnosti koje on prakticira na prvom je mjestu formacija za apostolat koja se sastoji u vođenju duhovnoga života, što je temeljni uvjet za svaki apostolat. Tome se pridodaje život po liturgiji i s liturgijom te potom provođenje načela Katoličke akcije. Konkretna metodološka načela bl. Ivan je posebice razradio u svome članku *Stjecanje podmlatka*. Tome pridodaje važnost čitanja i širenja katoličkog tiska te pedagogiju svakog susreta. Svako sredstvo i posebice kontakt s bližnjim bl. Ivan koristi da ga približi Bogu, istinama vjere i vjerskom životu.

Ključne riječi: metode, metodologija, apostolat, apostol, Crkva, duhovni život, liturgija, Katolička akcija, katolički tisak, susret, čistoća, uzori, orlovska godina, katoličke organizacije

Prigodom obilježavanja 80. obljetnice smrti bl. Ivana Merza i pete obljetnice njegove beatifikacije koja se navršila ove, 2008. godine, u ovom godištu *Kateheze* objavili smo tri članka, a s ovim četvrtim završavamo seriju članaka o tom našem blaženiku u vezi s njegovim odgojiteljskim radom s mladima. U posljednja dva broja *Kateheze* (br. 2 i 3/2008.) prikazali smo ciljeve i sadržaje odgojnog rada bl. Ivana Merza. U ovom broju objašnjavamo metodologiju njegova odgojnog rada.

U svojoj mnogolikoj stvarnosti Crkva za bl. Ivana nije bila samo jedan od cilje-

va prema kojemu je vodio mlade, pa čak ni omiljeni sadržaj njegovih kateheza i predavanja; on je u potpunosti usvojio metodologiju koju Crkva koristi u ostvarivanju svoga spasenjskog poslanja da vodi čovječanstvo prema vječnome spasenju, cilj s kojim je Ivan poistovjetio, kako smo vidjeli, posljednju svrhu svoga apostolata. Sve metode i sredstva koje Crkva koristi i savjetuje, Ivan je usvojio. Štoviše, opravdava ih i obogaćuje svojim promišljanjima i inicijativama koje su uvijek suglasne s glavnim crtama njegova djelovanja. Objasnit ćemo ukratko metodološka na-

čela Crkve koja je Ivan usvojio i ostvario u svome apostolatu.

1. FORMACIJA ZA APOSTOLAT

1.1. Duhovni život

Duhovni život bio je za bl. Ivana temeljni uvjet za svaki apostolat. Na vrlo jasan i odlučan način on to potvrđuje u svom predavanju održanom na kongresu katoličke mladeži *Lige*, za vrijeme Euharistijskoga kongresa, a kasnije je to objavio u časopisu *Luč*.¹

»Temelj našega apostolskog rada i uspjeha leži prema tome u nama samima, u našem odnosu s Isusom koji u nama mora živjeti.«²

Ivan odmah potom nabroja sredstva za ostvarenje ovog odnosa s Isusom i izgradnje u duhovnom smislu: »To su dnevna jutarnja meditacija, često prisustvovanje sv. misi i primanje sakramenata, dnevno ispitivanje savjesti i dnevno čitanje duhovnoga štiva. Činimo li to, Isus će u nama sve više i jače živjeti, razumjet ćemo bolje smisao života i ekonomiju spasa i uvidjet ćemo s kojom ljubavlju naša Ljubav – Isus – ljubi svaku pojedinu ljudsku dušu.«³

Inzistiranje na duhovnome životu kao nužnom uvjetu svakog apostolata, Ivan će istaknuti u mnogim drugim prigodama. Iste ideje Ivan opširno razvija, konkretizirajući ih detaljno u članku *Unutarnja snaga kongregacije*,⁴ te ovu unutarnju snagu Marijanske kongregacije samo prenosi u duhovni život svakoga člana. To je potvrdio i u kontaktu s Franjom Šeperom, tada još studentom, koji je zajedno sa skupinom kolega tražio savjete kako da obnovi duh jedne katoličke organizacije. Merz je inzistirao samo na pojačavanju duhovnoga života, i u tome smislu mu je dao detaljan program kako bi ga trebao provoditi svaki član.⁵ Taj program u osnovi

je istovjetan s ostalim već navedenim programima.

Duhovne vježbe Ivan smatra važnim sredstvom za produbljanje duhovnoga života, ne samo vlastitoga nego i drugih. Zato mnogo inzistira na tome da ih mladi obavljaju⁶, a posebice ih preporučuje svojim suradnicima.⁷

1.2. Liturgija

O liturgiji kod Merza već smo opširno govorili, bilo kao o bitnome dijelu njegova duhovnog života, bilo kao o sadržaju njegova apostolata. Zato je ovdje dovoljno samo spomenuti kako on liturgiju smatra najboljom pedagogijom, kako je to izričito rekao u svome programatskom članku o liturgiji:

»Na temelju liturgije odgaja se svaka pojedina duša. Može se reći da je liturgija pedagogija u pravom smislu riječi jer pomoću nje vjernik u svojoj duši proživljava sve faze vječnoga Kristova života.«⁸

U tome članku, u kojemu daje ovu definiciju liturgije, opširno objašnjava kako treba organizirati vlastiti duhovni život na temelju liturgije. Čitav njegov liturgijski apostolat bio je zapravo nastojanje da duše otkriju tu uzvišenu pedagogiju Crkve i

¹ Usp. I. MERZ, *Stjecanje podmlatka*, u: »Luč« 1-2 (1923), 14-16.

² *Isto*, str. 14.

³ *Nav. mj.*

⁴ Isti, *Unutarnja snaga kongregacije*, u: »Katolički list« 51 (1923) 6118-619. I ovaj je članak jedno predavanje koje je Ivan održao 9. prosinca 1923. prilikom okupljanja različitih marijanskih kongregacija u Zagrebu za blagdan zaštitnice.

⁵ Usp. F. ŠEPER, *Ljubav prema Crkvi*, u: »Glasilo Postulature« 2(1974)9.

⁶ Usp. D. PUŠIĆ, *S našim Merzom od Zagreba do Rima*, u: »Nedjelja« 19(1930)6.

⁷ Usp. I. MERZ, *Pismo-Protulipac*, 7, 1927, FC.

⁸ Isti, *Duhovna obnova po lit.*, u: »Luč« 1(1924)17.

da dopuste da ih ona odgaja za puninu duhovnoga života, kao što je to on sam iskusio. Mali tečaj o liturgiji koji je Ivan tri godine objavljivao u *Posestrinstvu*, u tome je smislu vrlo ilustrativan.⁹

1.3. Katolička akcija

Načela Katoličke akcije bez sumnje ulaze u njegovu apostolsku metodologiju kao njezin sastavni dio. Dovoljno je još istaknuti da nije Katolička akcija privlačila Merčevu pozornost, nego činjenica da ju je Crkva preporučivala i tražila kao obvezu svih katolika. I Merz, koji je već imao jedan produbljen *sentire cum Ecclesia*, bez ikakvih teškoća i spremne duše prihvatio je da slijedi ono što je Crkva od njega tražila u tom povijesnom trenutku.

2. KONKRETNA METODOLOŠKA NAČELA

2.1. Izravan apostolat

U članku *Stjecanje podmlatka*¹⁰ Ivan je razradio detaljnu metodologiju za apostolat mladih članova katoličkih organizacija. Riječ je o predavanju koje je Ivan održao za vrijeme tečaja *Lige*, katoličke udruge mladih. Već u prvoj rečenici predavanja on objašnjava kako shvaća rad na pridobivanju novih članova za katoličku udruhu: »Naslov ovoga predavanja mogao bi biti: Kako će jedan organizirani katolički đak raditi za spasenje duša.«¹¹ Potom odmah nastavlja objašnjavati glavni cilj koji predlaže članu katoličke organizacije:

»Već same zadnje riječi 'spašavati duše' upućuju nas na ideju pastorizacije koja je isto tako stara kao i čovječanstvo, a o kojoj Crkva ima najtemeljitiye iskustvo. Pogledajmo zato temeljne principe 'spašavanja duša' i primijenimo ih zato na konkretne prilike u kojima živi naše đastvo.«¹²

Prvo načelo rada na spasenju duša po Merzu se nalazi »u našem odnosu s Isusom, koji mora živjeti u nama«.¹³ Potom detaljnije objašnjava kako treba organizirati duhovni život.¹⁴ Nakon toga prvog koraka, kojim smo »stavili našu osobnu slobodu u službu Isusove volje«¹⁵, slijedi drugi korak, izravni kontakt s našim drugovima. Ivan ovdje ne čini ništa drugo nego opisuje svoj način djelovanja u apostolatu, o čemu svjedoče mnogi koji su mu bili bliski.¹⁶ Na prvom mjestu on inzistira na tome da u svakom našem apostolskom kontaktu s bližnjim »mora iz nas strujati onaj nadnaravni mir, ono počivanje u Bogu, čiji smo mi sudionici«.¹⁷ Kontakt s bližnjima na koje želimo apostolski utjecati mora biti pun milosrđa i ljubavi, a oni moraju biti svjesni »da mi u njima ljubimo nešto čega vrijednost oni sami ne spoznaju i da smo im spremni pomoći u najneznatnijim kao i najznatnijim stvarima«.¹⁸ Ovakav način trebao bi oko same organizacije stvoriti tajanstvenu atmosferu koja bi u njemu morala izazvati »osjećaj da se tu radi o jednome velikome svijetu, koji on naslućuje, ali još ne spoznaje«.¹⁹

Ivan, zatim, naglašava poteškoće koje mladi apostol susreće u radu, prije svega s protivnicima. On ustrajava na tome da je potrebno dobro razlikovati njihove krive

⁹ Isti, *Liturgijski kutić*, u: »Posestrimstvo«, iz 1(1924) 17.

¹⁰ Usp. I. MERZ, *Stjecanje podmlatka*, u: »Luč« 1-2 (1923) 14-16.

¹¹ *Isto*, str. 14.

¹² *Nav. mj.*

¹³ *Nav. mj.*

¹⁴ *Nav. mj.*

¹⁵ *Isto*, str. 15.

¹⁶ Usp. D. ŽANKO, *Duša dr. Ivana Merza*, u: »Život« 5/1938, 258-264.

¹⁷ I. MERZ, op. cit., 15; također usp. D. ŽANKO, *Duša*, 263.

¹⁸ I. MERZ, *Nav. mj.*

¹⁹ *Nav. mj.*

ideje od njihovih »besmrtnih duša koje treba spasiti«. ²⁰ U suprotnom dolazi do potpunog odvajanja i odbijanja, što je protiv Kristove ljubavi koja nas mora poticati da izađemo iz okvira naše organizacije i da imamo kontakt s onima koji misle drugačije od nas. Posljedica ovakvoga stajališta trebala bi biti to da mnogi od njih osjete kako »naš unutarnji život počiva na jednoj visokoj pećini s koje njegovi pogledi mirno kruže nad talasanjem života koji je daleko pod njom u dubini. U kontaktu s nama osjetit će naš protivnik duh vječnosti; bit će mu to poticaj da razmišlja o problemima koji su u njemu zaspali, ali koji se dadu razbuditi«. ²¹

Međutim, i pretjeran kontakt i pretjerano prijateljevanje s protivnicima moglo bi biti škodljivo za same članove zato što bi ih moglo dovesti pod negativan utjecaj protivnika i moglo bi se završiti kompromisima i izlaskom iz organizacije. Zato Ivan postavlja načelo:

»...pravi član HOS-a ne može imati prijatelje (u pravom smislu te riječi) izvan naših redova, zato što se pravo prijateljstvo temelji samo na vjeri u istu vječne istine.« ²²

Zbog toga svaki član katoličke organizacije, kada počinje ostvarivati veze s protivnicima, »mora biti stalno svjestan da je on 'apostol među njima, predstavnik Isusa Krista, o kojemu on daje svjedočanstvo'«. ²³ Neophodno je stoga da on bude na poseban način duhovno formiran, da živi dubok duhovni i sakramentalni život i da za te duše Bogu nudi samoga sebe. S druge strane, ovaj apostol mora biti svjestan »da on vlastitim snagama ne može obratiti nikoga, nego da je samo oružje u rukama Božjim, kojemu se ponizno podređuje«. ²⁴ Stoga treba svoju dušu pripremiti tako »da postane pogodnim sredstvom za Božju djelotvornost«. ²⁵

Pored ovoga Merz ustrajava na tome da katolička organizacija mladih mora biti organizacija elite, to jest onih mladih koji su spremni izvršavati sva njena pravila. Privlačiti u organizaciju mlade koji su već moralno posrnuli nije preporučljivo, zato što su za njih, za njihovo obraćenje, potrebna sredstva jača od onih kojima raspolaže organizacija. Općenito gledano, svi naponi u ovome smislu su uzaludni zato što organizacija nije mjesto spasenja već posrnulih pojedinaca. Zato u organizaciju treba privlačiti one mlade »koji su sami po sebi plemeniti, požrtvovni, ali zbog predrasuda ili drugih razloga nisu imali priloge da prigrlje kršćanstvo«. ²⁶

Na kraju Ivan iznosi posljednje načelo:

»Za stjecanje podmlatka također je osobito važno da se članovi organizacije međusobno potpomažu i vole. Nije dovoljno da su njihove veze samo službenoga karaktera, već se u organizaciji moraju gojiti prava kršćanska prijateljstva, koja su rezultat istih ideala i koja traju vječno jer su im ideali vječni.« ²⁷

Ovaj tip prijateljskih odnosa sprečava izlazak iz organizacije, a oni koji su se već udaljili mogli bi, prijateljskom atmosferom koja mora vladati unutar organizacije, biti ponovno privučeni.

Namjerno smo detaljno predstavili ovaj programatski članak bl. Ivana Merza o apostolskoj metodologiji mladoga člana katoličke organizacije, zato što, pored načela koja vrijede i danas, Ivan zapravo opi-

²⁰ *Nav. mj.*

²¹ *Nav. mj.*

²² *Isto*, str. 16.

²³ *Nav. mj.*

²⁴ *Nav. mj.*

²⁵ I. MERZ, *Stjecanje podmlatka*, u: »Luč« 1-2(1923) 16.

²⁶ *Isto*, str. 15.

²⁷ *Isto*, str. 16.

suje samoga sebe, to jest svoje postupke u apostolatu.

2.2. Važnost katoličkog tiska

Posebnu pozornost Ivan posvećuje pisanom apostolatu. On je i sam mnogo toga napisao i objavio. Posebno je inzistirao na važnosti objavljivanja i čitanja katoličkog tiska. Kako smo već napomenuli, bio je zainteresiran za osnivanje katoličkog dnevnika koji u to vrijeme u Hrvatskoj nije postojao.²⁸ Otišao je čak u Francusku da bi proučio kako je organiziran njihov katolički tisak, posebice dnevne novine *La Croix*.²⁹ O ovome je u njegovu arhivu ostao sačuvan jedan zanimljiv rukopis, nacrt pravila što ih je sastavio za osnivanje i uređivanje katoličkog dnevnika, za koji je čak izabrao i ime: *Kristov stijeg*. Iz cilja koji daje novinama i iz zahtjeva koje je postavio članovima uredništva i samim novinarima vidi se jedno: uzvišeni nadnaravni duh koji je morao stajati u temelju katoličkog dnevnika. Pogledajmo izbliza kako on zamišlja funkcioniranje ovih katoličkih novina.

Na početku pravila jasno određuje cilj novina:

»*Kristov stijeg* je osnovan za obranu Crkve i za proširenje kraljevstva Gospodina Isusa Krista. Potrebno je zato da svi oni koji hoće raditi za taj list budu toga svjesni. A Raspelo – Kristov stijeg – se posve i s radošću podvrgava svim direktivama Svete Stolice. Ono se sa strahopoštovanjem pokorava svome nadležnom episkopatu. Njegova je želja da ih što uspješnije podupre u njihovoj apostolskoj misiji radeći za spas duša u skladu sa svećenstvom, redovnicima i članovima katoličkog pokreta.«³⁰

Potom nabraja sve ono što bi ušlo u sadržaj lista. Na prvom mjestu, život Crkve, a zatim cjelokupni javni život gledan u

svjetlu katoličkih načela. Ivan želi da ove novine privuku sve katolike, bez iznimke, da se izdignu iznad postojećih podjela među katolicima, te da svima pomognu u njihovim naporima, naravno ukoliko su u skladu s naukom i smjernicama Crkve. Ističe također da program novina mora podupirati »uzvišeno poslanje papinstva«³¹ i biti zasnovan na nadnaravnom temelju, na kojemu želi i ostati.

Da bi dostigao taj visoki vjerski cilj, Ivan postavlja niz vjerskih zahtjeva urednicima, koji moraju biti katolici »koji energično teže prema svetosti«³², a ne zadovoljavaju se minimumom duhovnog života. Dapače, Ivan u pojedinosti propisuje duhovne obveze urednika koji teže svetosti: 1. posvetiti se Presv. Srcu Isusovu, pričestivši se na devet prvih petaka; 2. pričestiti se barem dva puta mjesečno (ali se preporuča da se to čini svake nedjelje); 3. svakodnevno si ispitati savjest; 4. barem pola sata dnevno posvetiti razmatranju, molitvi, duhovnom štivu; 5. dnevno izmoliti jedan Veni Creator (Dođi, Duše Sveti); 6. barem jednom tjedno postiti za uspjeh katoličkog pokreta; 7. nastojati imati stalnog ispovjednika; 8. barem jednom obaviti duhovne vježbe; 9. četiri puta godišnje s ostalim suradnicima, a po mogućnosti s ostalim zaposlenim osobljem, pristupiti na zajedničku sv. pričest, koja se ima prikazati za umrle drugove, za svećenički podmladak i uspjeh Katoličkog pokreta; 10. prije toga obaviti zajednički križni put; 11. ukoliko se čuje koji važniji prigovor o pisanju Kristova stijega koje ne bi bilo u duhu Crkve, o tome pitati za savjet svog ispovjednika.³³

²⁸ Isti, *Nove katoličke novine*, u: »Nedjelja« 50(1924) 3.

²⁹ Usp. *Le Dr Ivan Merz*, u: »La Croix« (23-5-1928) 4.

³⁰ I. MERZ, *Kristov stijeg – nacrt pravila*, FV.

³¹ *Nav. mj.*

³² *Nav. mj.*

³³ Usp. *nav. mj.*

Pored ovih zahtjeva, Ivan savjetuje da se učini i nešto drugo što ovisi o inicijativi pojedinca, npr. činiti duhovna i tjelesna djela milosrđa, inzistirajući na samoodricanju. Svrha svih ovih obveza je »jačanje unutarnje discipline samih urednika i stvaranje od njih pravih kanala Božje milosti«³⁴. Osim toga, Ivan predlaže da uredništvo časopisa u istoj zgradi otvori kapelu s Presvetim Sakramentom, gdje bi se mogle obavljati zajedničke pričesti i tražiti svjetlost i snaga za rad.³⁵

Ove visoke duhovne zahtjeve za urednike katoličkog lista mogao je osmisliti samo onaj tko je osobno živio dubok duhovni život, što je bio slučaj s bl. Ivanom, kao što smo već pokazali u prvome djelu ovoga rada.

3. RAZLIČITA POSEBNA NAČELA

3.1. Razboritost

Ivan zahtijeva razboritost kada je riječ o apostolskom radu samih mladih. Da bi se izbjeglo odvratanje mladih od njihovih primarnih obveza, te da bi se izbjegle opasnosti mladenačkog aktivizma bez dovoljne pripreme, Ivan postavlja načelo: »Mladi redovno moraju trošiti 90% svoga slobodnog vremena na vlastitu intelektualnu izgradnju i na odgoj srca u korist budućeg apostolata, a samo 10% na sam apostolat.«³⁶

3.2. Trpljenje

Ivan je svjestan kakvo snažno sredstvo za apostolat može biti trpljenje i kakav može biti njegov uspjeh. Zato dušama koje trpe piše i hrabri ih da ponude svoje patnje za spasenje duša i za uspjeh raznih apostolskih poduhvata.

3.3. Pedagogija uzora

Pedagogija uzora postoji i u Ivanovu apostolatu. Zato, kad pronade kakav primjer kršćanskog života, Ivan ne propušta

sve učiniti da se o njemu što više sazna. Na prvom je mjestu ovdje sveta Ivana Arška, koju Ivan postavlja *Orlicama* za zaštitnicu i uzor, i koje je biografiju objavio na hrvatskom. Zatim piše članke o uzornome životu Pierra Poyeta, francuskog studenta, dobrog katolika koji je prerano preminuo,³⁷ kao i o mladom inženjeru Draganu Maroševiću, svome studentskom drugu, koji je preminuo samo godinu dana prije njega.³⁸ Objavljuje i članak o svetom Tarziciju, kao primjeru ljubavi prema svetoj euharistiji.³⁹

3.4. Ideje vodilje za školsku godinu

U pogledu rada u HOS-u, Merz je imao ideje koje nije uspio u potpunosti ostvariti. Tako je mislio da cijela organizacija HOS-a svaku godinu svog rada treba posvetiti produblivanju jedne određene teme. Prve godine to bi trebala biti euharistija, jer se milost mora tražiti s neba. Druge godine – poslanje – u kojoj bi mladi trebali upoznati misionarski rad, oduševiti se za nj i u njemu prema mogućnostima sudjelovati. Treća godina bi trebala biti liturgijska, kao rezultat prvih dviju.⁴⁰ Predlagao je i da najbolje *orlovske* udruge sa svojom molitvom postanu zaštitnice onih koje ne funkcioniraju dobro.⁴¹ Druge svoje ideje uspio je ostvariti, kako kaže prof. Žanko:

»Zalaže se za kratku adoraciju predsjedništva HOS-a prije svake sjednice (dok su se sjednice držale kod oo. isu-

³⁴ *Nav. mj.*

³⁵ *Usp. nav. mj.*

³⁶ I. MERZ, *Pismo-Protulipac*, 6 Sv. Iv. Franc. Chantal 1926, FC.

³⁷ *Usp. I. MERZ, Djak apostol*, u: »Luč« 19-20 (1922) 24-27.

³⁸ *Usp. isti, Ing. Dragan Marošević*, u: »Vjesnik Marijinih Kongregacija« 5 (1927) 70-71.

³⁹ *Usp. isti, Sv. Tarzicije*, u: »Mladost« (1924) 201.

⁴⁰ *Usp. D. PUŠIĆ, S našim Merzom od Zagreba do Rima*, u: »Nedjelja« 19 (1930) 6.

⁴¹ *Usp. nav. mj.*

sovaca). Njegovim nastojanjem se uvelo čitanje duhovnog štiva prije svake sjednice. Najveseliji je bio kad bi čitavo predsjedništvo na njegov prijedlog obavilo duhovne vježbe.⁴²

J. Vrbaneč u biografiji o Ivanu Merzu na četiri stranice daje popis različitih ostalih inicijativa koje je Ivan predlagao za vrijeme sjednica predsjedništva HOS-a i koje su općenito bile prihvaćene i ostvarene.⁴³

3.5. Savjeti za očuvanje čistoće

Iako smo već opširno govorili o Ivanovu moralnom apostolatu, s posebnim osvrtom na njegova nastojanja za očuvanje čistoće kod mladih, ovdje prikazujemo ideje o sredstvima koja treba koristiti kako bi se ona bolje sačuvala. Kada mu je u jednoj anketi postavljeno pitanje koja sredstva smatra najboljima za očuvanje čistoće, Ivan je odgovorio: »Oduševljenje za sv. Crkvu, koje se temelji na poznavanju vjere. Dnevna sv. pričest, sustavno dnevno svladavanje tijela (u jelu, naglom ustajanju iz kreveta, redovita tjelovježba barem 10 minuta dnevno) te netraženje ženskog društva.«⁴⁴

Na drugim mjestima preporučuje i iskrenu pobožnost Gospi.⁴⁵ Ukratko, on ne čini ništa drugo osim onoga što ističe sredstva koja savjetuje Crkva. U svojoj knjižici *Ti i ona*, izričito kaže: »Svaki mladić koji to želi, može sačuvati čistoću ako pazi na sebe i ako se služi sredstvima koja Crkva pruža.«⁴⁶

3.6. Pedagogija svakog susreta

Tim bi se riječima moglo nazvati nastojanje bl. Ivana da svakog svog sugovornika približi Bogu:

»S Merzom čovjek ne može započeti razgovor ni o najbezazlenijoj stvari a da on za pet minuta ne skrene stvar na religiozno-teološko ili socijalno-crkveno područje.«⁴⁷

Brojna su svjedočanstva Ivanovih biografa,⁴⁸ ili raznih njegovih prijatelja koji u svojim sjećanjima, objavljenima u različitim časopisima,⁴⁹ govore o tome kako on nije propuštao niti jednu priliku, niti jedan susret, pa čak ni onaj sasvim slučajan, da djeluje apostolski, da usmjeri sugovornika na najuzvišenije moralne i vjerske vrijednosti. Tako Mirko Cerovac u listu *Nedjelja* opisuje tri svoja slučajna susreta s Merzom. Na prvome, a bilo je to prije jedne manifestacije Orlova, Merz je njemu i njegovim prijateljima govorio o učenju i molitvi. Na drugome mu je govorio o važnosti umjerenosti i o hrabrosti da se priznaju vlastite greške. Pri trećem susretu ga savjetuje koje knjige da čita tijekom praznika i prati ga sve do kolodvora samo da bi mu mogao dati još dobrih savjeta. Dr. M. Cerovac ovako završava svoja sjećanja: »Sva tri moja susreta s dr. Merzom završila su propovjedima. I što je drugo on bio, ne samo nama Orlovima već i čitavom hrvatskom narodu, nego propovjednik i misionar?«⁵⁰

4. ZAKLJUČAK

I na kraju ove serije od četiri članka objavljena u ovom časopisu tijekom 2008. godine, u kojima smo prikazali apostolsko-odgojni rad bl. Ivana Merza u vezi s ciljevima, sadržajem i metodama, evo još nekoliko riječi kao sinteze njegova lika, pojave i apostolskog djelovanja.

⁴² D. ŽANKO, *Svjetlo na gori*, u: »Orlovska Straža« 6(1928), 166.

⁴³ Usp. J. VRBANEK, *Vitez*, str. 113, 116.

⁴⁴ B. NAGY, *Borac*, 273.

⁴⁵ Usp. I. MERZ, *Ti i ona*, str. 50.

⁴⁶ *Isto*, str. 43.

⁴⁷ D. ŽANKO, *O Božjem čovjeku*, u: »Nedjelja« 21(1929), 4.

⁴⁸ Usp. B. NAGY, *Borac*, str. 299-311.

⁴⁹ I. JÄGER, *Moj susret s Ivom*, u: »Život« 5(1938), 301-305.

⁵⁰ C. OKRIM, *Tri susretaja sa dr. Merzom*, u: »Nedjelja« 38(1937), 4-5.

Niti jedan svjetovnjak laik prije njega u hrvatskom narodu, kako to potvrđuje i njegov biograf, nije se na takav način zauzimao u promicanju katoličke vjere i njezinih moralnih načela kao što je to činio bl. Ivan. Razvio je bio svestrani apostolat pun poleta, koji se nije ograničavao samo na osobno djelovanje, nego se trudio da formira apostole, da potakne druge na osvajanje duša za Krista i za njegovo kraljevstvo. Zbog toga se ne treba čuditi da je čovjek takvih kvaliteta nakon svoje smrti dobio različite nazive, kojima su ga njegovi prijatelji i suradnici počastili, izražavajući što je on značio za hrvatske katolike. Navedimo samo neke od tih naziva: svjetlost na gori, anđeo tješitelj, vitez Krista Kralja, čovjek Pape, apostol mladeži, heroj kršćanskog mira, model katoličkog intelektualca, čovjek milosti, naš svetac u fraku, vitez ženske časti, naš vječni Merz,

svjetlost nebesa, heroj ljubavi, velikan duha, apostol vedrine, najljepši ideal hrvatske mladeži, put naših dana, umjetničko djelo Božje, Božji čovjek Hrvatske itd.⁵¹ Samo je izravna intervencija milosti u njegovoj duši mogla stvoriti ovo *čudo katoličkog čovjeka*.⁵² Uloga i poruka njegove karizme nije završila njegovom smrću. To su najbolje izrazili mladi, njegovi sljedbenici, kad su mu na grob postavili vijenac s bijelom svilenom vrpcom na kojoj je zlatnim slovima otisnut ovaj natpis: HVALA TI, ORLE KRISTOV, ŠTO SI NAM POKAZAO PUT K SUNCU.⁵³

⁵¹ Ovi nazivi se prije svega odnose na naslove članka objavljenih o bl. Ivanu. Usp. *Bibliografiju članaka o bl. Ivanu Merzu: www.ivanmerz.hr.*

⁵² Usp. D. ŽANKO, *Homo chatolicus*, u: «Orlovska Misao» 8 (1928-29) 97-98

⁵³ Ta je svilena vrpca sačuvana i danas se nalazi u Muzeju bl. Ivana Merza u Zagrebu.

Summary / Zusammenfassung

BOŽIDAR NAGY**Blessed Ivan Merz – Educator of Youth in the Faith****The Methodology of Education in the Faith**

Bl. Ivan Merz, as St. Paul, profoundly experienced the mystery of the Church. The Church was not only one the goals of his apostolic work, rather, he fully aquired the methodology which the Church uses in carrying out it's salvational ministry. Bl. Ivan accepted all of the methods and means which the Church uses and recommends in working with youth; more so, he enrichens them with his own creativity and initiatives. The methods that he practiced were primarily formation for the apostolate which included the spiritual life, an important component for every apostolate. Furthermore, living the liturgical life and promoting the principles of the Catholic Action. Bl. Ivan outlined his concrete methodological principles in his article *Sticanje podmlatka*. He also emphasizes the importance of reading catholic literature and the pedagogy of every encounter, that is, bl. Ivan utilizes every means and especially every contact with one's neighbor to bring that person closer to God, the truths of the faith and to a life of faith.

Key words: method, methodology, the apostolate, apostle, the Church, spiritual life, liturgy, Catholic Action, Catholic media, encounter, chastity, role models, the year of the eagle, catholic organizations

BOŽIDAR NAGY**Der Selige Ivan Merz – Erzieher der Jugendlichen im Glauben****Erziehungsmethodologie im Glauben**

Der selige Ivan Merz erlebte tief wie der heilige Paul das Mysterium der Kirche, die für ihn nicht nur eines der Ziele und beliebter Inhalt seiner apostolischen Arbeit war, sondern er adoptierte völlig Methodologie, die Kirche in der Verwirklichung ihrer Rettungsmission gebraucht. Alle Methoden und Mittel, die Kirche anwendet und in der Arbeit mit den Jugendlichen rätet, wurden vom seligen Ivan adoptiert; vielmehr, rechtfertige er und bereichere sie mit seinen Überlegungen und Inititiven. Methode, welche von ihm in der Wirklichkeit gebraucht werde, sei vor allem Formation fürs Apostolat, das in der Durchführung des geistlichen Lebens besteht, was eine fundamentale Bedingung für jedes Apostolat sei. Dem werden das Leben nach und mit der Liturgie und danach Implementation der Grundsätze der Katholischen Aktion hinzugefügt. Konkrete methodologische Grundsätze wurden besonders vom heiligen Ivan in seinem Artikel *Erwerbung des Nachkommens* durcharbeitet. Dazu füge er Wichtigkeit und Ausbreitung der katholischen Presse wie auch Pädagogik jeder Begegnung, beziehungsweise jedes Mittel und besonders den Kontakt mit dem Mitmenschen hinzu; der selige Ivan gebrauchte es um ihn dem Gott, den Wahrheiten des Glaubens und religiösem Leben anzunähern.

Schlüsselwörter: Methode, Methodologie, Apostolat, Apostol, Kirche, geistliches Leben, Liturgie, Katholische Aktion, katholische Presse, Begegnung, Reinheit, Vorbilder, Adlerjahr, katholische Organisationen

NADBISKUPIJSKI PASTORALNI INSTITUT U ZAGREBU: PRVA GODINA DJELOVANJA

Primljeno:
15. 11. 2008.

Pregledni
rad

UDK
25:061.2
(497.5 Zagreb)

TOMISLAV MARKIĆ

Nadbiskupijski pastoralni institut
Kaptol 29a
10000 Zagreb

Sažetak

*P*ovod ovom članku jest prva obljetnica rada Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta, koji je 3. listopada 2007. osnovao, a 6. studenoga iste godine svečano otvorio zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić. Prikazana su tri glavna područja rada Instituta: formacija crkvenih službenika i suradnika, koja između ostaloga obuhvaća trajnu formaciju mlađih svećenika, đakonsku pastoralnu godinu, formaciju trajnih đakona te praćenje studenata laika koji se pripremaju za crkvenu službu, zatim obiteljska tematika i na koncu dijalog sa suvremenim svijetom.

*I*staknuto je kako se Institut može promatrati kao jedan od plodova nadbiskupijskoga savjetovanja u sklopu pripreme Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije. Institut je preuzeo provođenje nekih postojećih nadbiskupijskih programa, neki su se počeli provoditi tijekom protekle pastoralne godine, a tek se očekuje planiranje i provođenje mnogih drugih programa iz navedenih područja. Zaključeno je kako Institut, želeći postati instrumentom sinodske obnove Nadbiskupije, po sudjelovanju mnogih i po brojnim događanjima koja se u njemu odvijaju, već sada ima značajnu ulogu u mjesnoj Crkvi i društvu, koja će s vremenom biti sve jača i važnija.

*K*ljučne riječi: Nadbiskupijski pastoralni institut u Zagrebu, Druga sinoda Zagrebačke nadbiskupije, formacija crkvenih službenika i suradnika, animatori, obitelj, dijalog sa suvremenim svijetom

0. OSNIVANJE I ZADAĆA NADBISKUPIJSKOGA PASTORALNOG INSTITUTA

Zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić osnovao je 3. listopada 2007. Pastoralni institut Zagrebačke nadbiskupije sa sjedištem na Kaptolu 29a, u južnom krilu zgrade Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa. Nadbiskupijski pastoralni insti-

tut (u daljnjem tekstu: Institut), osim što raspolaže novouređenom dvoranom »Vijenac« kapaciteta 290 osoba, ima dvije dvorane za 110 i 130 osoba, zatim dvoranu za sastanke s 20 mjesta, dva ureda te sedamnaest jednokrevetnih i dvokrevetnih soba za smještaj sudionika višednevnih programa.

Povod ovom članku, u kojemu se želi predstaviti sam Institut i njegovo djelovanje u proteklom razdoblju, jest prva obljet-

nica njegova rada. Institut je, naime, otvoren 6. studenoga 2007. tijekom svečane akademije u dvorani »Vijenac« na kojoj je sudjelovalo preko 350 uzvanika. U govoru na otvorenju Instituta nadbiskup Bozanić istaknuo je kako želi »da Institut bude novo susretno naše zagrebačke Crkve, (...) mjesto zajedništva, razmjene iskustava, duhovnih nadahnuća, misionarskog svjedočenja i traženja novih puteva za Isusovo evanđelje, kako bismo u pripremi na Sinodu hodali u novosti života«.¹

Povezanost Instituta s pripremom Sinode jasno je naglašena na samom otvorenju. Istaknuto je kako su mnogi prijedlozi upućeni tijekom pripremnoga razdoblja Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije sadržavali poticaje i ideje koji se odnose na djelokrug rada Instituta te se stoga Institut s pravom može smatrati jednim od plodova pripreme Sinode.² Sljedeći primjeri to zorno pokazuju.

Tako je o potrebi trajne formacije svećenika na predsinsodskim raspravama rečeno i sljedeće: »Bilo bi hvalevrijedno zauzeti se i za trajnu formaciju svećenika iznad sedam godina poput onih do sedam godina svećeništva radi još većeg zblizavanja svećenika, a samim tim i svojevrsne pomoći i razvijanja međusobnog povjerenja, kako bi se izgrađivalo zajedništvo i kolegijalnost« (Zapisnik br. 1270059). Ili: »Na razini Nadbiskupije neka se osigura prikladan prostor za susrete u svrhu formacije (svećenika, *op. a.*), koji može biti i višenamjenski« (Zapisnik br. 1340005).

O potrebi uvođenja trajnog đakonata u Zagrebačkoj nadbiskupiji te formacije trajnih đakona zaključeno je, između ostalog, i ovo: »Svakako bi trebalo ustrojiti ured ili teološki institut za formaciju đakona koja bi se mogla odvijati kroz cijeli život, sa zadatkom da im dade sve bogatiji i intenzivniji duhovni život, da ih prati na

putu vjere, upoznaje sa suvremenim crkvenim učiteljstvom i prilikama u društvu koje se neprestano razvija« (Zapisnik br. 1240356).

O formaciji vjernika laika sudionici predsinsodskih skupova rečeno je između ostalog i ovo: »Valja ustrajati na što skorijem osnivanju ureda za laike koji će pratiti teologe laike tijekom studija. To bi olakšalo i zapošljavanje jer bi se znale sposobnosti i afiniteti studenata« (Zapisnik br. 0450006). Nadalje: »Laici kojima se povjeravaju neke službe u Crkvi neka se prije primanja službi (čitača, akolita i izvanrednih djelatelja pričesti), a i kasnije, obrazuju kako bi službe mogli obavljati bolje. U tu svrhu potrebno je ustanoviti odgovarajuće programe formacije« (Zapisnik br. 0060073). O formaciji laika zaključeno je i sljedeće: »Potrebno je organizirati formaciju i edukaciju animatora na razini Nadbiskupije. Valja ponuditi, u suradnji s odgovarajućim povjerenstvima, programe i tečajeve za animatore pojedinih skupina (djece, mladih, odraslih, obitelji, osoba s posebnim potrebama, ministranata, liturgijskih i biblijskih skupina, molitvenih zajednica) te za voditelje zborova, župnih vijeća i župnih caritasa« (Zapisnik br. 0070009).

Mnoštvo je upućenih prijedloga vezanih uz obiteljsku tematiku, a ovdje navodimo samo neke od njih: »U našoj župnoj zajednici ne postoje 'obiteljske zajednice' u kojima se u međusobnoj povezanosti više obitelji njeguje zajednički rast u vjeri njihovih članova. Vjernici žele osnivanje takve zajednice i smatraju je neophodnom. Takva bi zajednica trebala imati osmišljen

¹ J. BOZANIĆ, *Pozdravna riječ*, u: »Službeni vjesnik Zagrebačke nadbiskupije« (SVZN) 94(2007) 5, 299.

² T. MARKIĆ, *Plodovi Sinode prije same Sinode*, u: »Sinoda. Glasnik Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije (Sinoda)« 3(2007)3, 11.

program« (Zapisnici br. 1240167, 1240662). Na drugome mjestu: »Trebali bi zadužiti obitelji za koje se zna da žive svoju vjeru da vode susrete za obitelji. One bi mogli davati primjer ostalim obiteljima, a ujedno pomagati i usmjeravati u obiteljskom životu. Izlaganjima o odgovornom roditeljstvu trebali bi formirati župne obiteljske zajednice« (Zapisnik br. 1241385).

Više je sinodskih prijedloga dotaknulo potrebu dijaloga sa suvremenim svijetom: »Vjernici znanstvenici premalo istupaju u medijima te je naglašena potreba njihove pripreme za nastupe u javnosti. U Pastoralnom institutu vide mjesto koordinacije i povezivanja vjernika znanstvenika koji bi tako s jedne strane pratili zbivanja u društvu i davali prijedloge, a s druge pomagali u argumentiranju crkvenih stavova« (Zapisnik br. 1320012). Političari su sa svog predsinskog susreta poručili: »Sudionici rasprave smatraju da se kao političari susreću s previše problema, a najteže se nose sa 'stranačkom stegom', kada su mnoge kršćanske vrijednosti na kušnji. Političarima vjernicima često treba mnogo snage da se izdignu iznad utjecaja okoline i kao ljudi priznaju da nisu u stanju odgovoriti i suočiti se sa svime. Ističe se potreba za većom brigom Crkve za vjernike političare, a ta se briga očekuje i vidi u Pastoralnom institutu« (Zapisnik br. 1320021). Nadalje: »Vjernici predlažu da se novinari češće okupljaju na međusobnim susretima, zbog povezivanja i razmjene iskustava« (Zapisnici br. 1241501, 1240948). U više se pak zapisnika predsinskih susreta ističe kako laici imaju mogućnost utjecati na duhovnu preobrazbu društva vlastitim svjedočenjem vjere, ujedno gradeći solidarnije i pravednije društvo. Ističu potrebu aktivnijeg angažmana u politici, javnom životu i medijima, »da budemo zauzeti za opće dobro na socijalnom, ekonom-

skom, moralnom i nacionalnom planu. Biti primjer Krista u obitelji, na ulici, na radnome mjestu, u školi, bolnici i Saboru, zadaća je nas vjernika, soli zemlje« (Zapisnici br. 0070013, 0400497, 0400204, 0400354, 1240028, 1240040, 1280069).³

Povezanost sinodskoga nadbiskupijskog savjetovanja, na kojemu su, među mnoštvom drugih, ponikli i navedeni prijedlozi i poticaji, s inicijativom za osnivanje Instituta postaje još jasnijom kada se imaju u vidu predviđena područja djelovanja Instituta. Na samom otvaranju Instituta kardinal Bozanić je istaknuo kako je Institut nastavno-obrazovna, a po potrebi i istraživačka ustanova Zagrebačke nadbiskupije s tri glavna područja djelovanja. Ponaјprije to je formacija zaređenih i nezaređenih crkvenih službenika koja obuhvaća: formaciju trajnih đakona te formaciju đakona – kandidata za svećeništvo, trajnu teološko-pastoralnu formaciju prezbitera i đakona, vjeroučitelja i kateheta, kao i promicanje i formiranje laika za službe u pastoralu. Nadalje, posebno područje djelovanja Instituta je obitelj i obiteljska tematika, a treće područje rada, koje je kardinal naveo, dijalog je sa suvremenim svijetom.⁴

Valja imati na umu kako je zamisao o osnivanju Instituta plod vrlo širokoga savjetovanja u Nadbiskupiji, kako spomenutoga sinodskog, tako i savjetovanja druge vrste (Zbor savjetnika, Prezbiterско vijeće, brojni prethodni razgovori s profesorima i drugim svećenicima, kao i s drugim kompetentnim osobama iz pastoralala i drugih područja), a nisu zaobiđena niti iskustva koja su sabrale druge mjesne crkve koje

³ T. MARKIĆ, *Predstavljanje programa rada Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta u pastoralnoj godini 2007/2008*, u: SVZN 94(2007)5, 300-304.

⁴ T. MARKIĆ, *Nadbiskupijski pastoralni institut: instrument sinodske obnove Nadbiskupije*, u: »Sinoda« 4(2008)4, 2-5.

imaju slične (nad)biskupijske ustanove, bilo u zemlji (Đakovo i Rijeka), bilo u Europi i svijetu.

1. FORMACIJA CRKVENIH SLUŽBENIKA I SURADNIKA

Prvo područje djelovanja Instituta odnosi se na teološko-pastoralnu formaciju crkvenih službenika i suradnika. Na tom se području u prvoj godini najviše radilo. U okrilju Instituta nastavljeni su neki postojeći nadbiskupijski projekti, započeto je planiranje i ostvarivanje nekih novih, a još je mnogo potreba i mogućnosti koje tek čekaju na svoje ostvarenje.

1.1. *Trajna formacija svećenika*

U Institutu se tijekom protekle godine nastavio provoditi postojeći program trajne formacije svećenika Zagrebačke nadbiskupije zaređenih u posljednjih sedam godina, koji je započeo 2002. godine. Sljedeći koncilske⁵ i novije⁶ crkvene dokumente, tim se programom želi, osobito u mlađih svećenika, podržati ljudski, duhovni, pastoralni i intelektualni rast i sazrijevanje i nakon temeljne svećeničke formacije u bogosloviji i na teologiji.

Taj program obuhvatio je tijekom pastoralne godine 2007/2008. devet dvodnevni, jedan četverodnevni i jedan jednodnevni formacijski susret, od kojih je pet održano u Institutu. Na tim susretima mladi svećenici razmjenjuju pastoralna iskustva, zajedno mole časoslov te pod vodstvom stručnjaka iz pojedinih područja razmišljaju o različitim temama župnog pastora i pastora općenito, teologije, svećeničkog života i službe, o aktualnim crkvenim dokumentima, crkvenim pokretima i zajednicama, o odnosu Crkve i društva te upravljanju i vođenju crkvene zajednice. Program, osim tematskih susreta, obuhvaća adventsku i korizmenu du-

hovnu obnovu, godišnje duhovne vježbe, višednevno duhovno-studijsko putovanje te sudjelovanje na Teološko-pastoralnom tjednu za svećenike što ga organizira Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, kao i sudjelovanje na svećeničkim danima u organizaciji Nadbiskupije.

Protekle godine u ovom su programu sudjelovala ukupno 33 mlada svećenika, a dijelu programa pridružila su se i devetorica đakona Zagrebačke nadbiskupije.

1.2. *Đakonska pastoralna godina*

Program namijenjen zaređenim đakovima koji se pripremaju za svećeništvo, sljedeći je postojeći nadbiskupijski program koji je prešao u nadležstvo i organizaciju Instituta. Program đakonske pastoralne godine provodi se od 2002. godine, a prati i podržava đakone, svećeničke kandidate Zagrebačke nadbiskupije i Varaždinske biskupije te đakone redovničkih zajednica na području Nadbiskupije. Stoji se od đakonskoga župnog ili pastoralnog praktikuma te šest studijskih tjedana kojih je tematika uzeta iz sljedećih područja: uređenje i pastoralna briga u Zagrebačkoj nadbiskupiji, svećenička permanentna izobrazba zajedno sa sudjelovanjem na teološko-pastoralnom tjednu, služba naučavanja, posvećivanja i upravljanja župnika i župnog vikara te tematska cjelina pod nazivom 'živjeti zajedno'.

Tijekom protekle godine u programu đakonske pastoralne godine sudjelovalo je sedamnaest đakona: devet iz Zagrebačke nadbiskupije, tri iz Varaždinske biskupije te pet redovnika.

1.3. *Formacija trajnih đakona*

Protekle je pastoralne godine u Institutu nastavljen nadbiskupijski program for-

⁵ *Presbyterorum ordinis*, 19. – *Christus Dominus*, 16.

⁶ *Pastores dabo vobis*, 70-81. – *Na svetost pozvani*, 60.

macije trajnih đakona, to jest pripreme kandidata za trajni đakonat. U formaciji ih je bilo upravo sedam, kao u prvoj Crkvi. Đakonsko ređenje prvih trajnih đakona Zagrebačke nadbiskupije predviđeno je za svetkovinu Bezgrešnoga začeca Blažene Djevice Marije, 8. prosinca 2008. u zagrebačkoj katedrali. Program formacije traje dvije godine, a pretpostavlja neki završeni teološki studij. Susreti su se održavali svakoga utorka te posljednje subote u mjesecu, a vodili su ih stručnjaci koji su držali predavanja iz sljedećih tematskih područja: navještaj Božje riječi, liturgija, diakonia-služenje, pastoral, pravo i uvođenje u život mjesne Crkve te duhovna formacija. Godišnji program njihove formacije uokviren je i susretima na kojima sudjeluju članovi njihovih obitelji. Među aspirante za trajni đakonat u Nadbiskupiji primaju se, inače, oženjeni muškarci stariji od 35 godina koji osjećaju poziv u ovo zvanje, koji su najmanje osam godina u kršćanskom braku te imaju pristanak svoje supruge, koji imaju završen jedan od teoloških studija i koje je preporučio njihov župnik.

Nakon ređenja ovi će oženjeni đakoni služiti u župnim zajednicama i na drugim mjestima, kako to odredi zagrebački nadbiskup. Tijekom ove pastoralne godine započinje proces primanja novih aspiranata za trajni đakonat, a njihova će dvogodišnja formacija započeti na jesen 2009.

1.4. Drugi formacijski programi

Pred Institutom je zadaća planiranja i razvoja i drugih formacijskih programa za crkvene službenike i suradnike, osobito vjernike laike. Sudionici predsinoških skupova istaknuli su, kako je već pokazano, posebno potrebu odgovarajuće formacije za laičke liturgijske službe čitača, akolita i izvanrednih djelatelja pričesti, a osobito je naglašena potreba edukacije i for-

macije animatora pojedinih živih župnih krugova.

U smislu formacije budućih crkvenih službenika u Institutu se već provodi program praćenja onih studenata Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su zainteresirani za crkvene službe, odnosno onih koji kane zatražiti mandat zagrebačkog nadbiskupa za neku crkvenu službu, npr. vjeroučitelja ili katehete. Taj program pohađa preko stotinu studenata i studentica, a sudionici se na dvadesetak susreta tijekom posljednje dvije godine studija upoznaju sa sadržajima vezanima uz njihovu buduću službu (u suradnji s nadbiskupijskim Uredom za vjeronauk u školi). Studente se, osim toga, uvodi u život mjesne Crkve upoznajući ih s tijelima Nadbiskupskog duhovnog stola i drugim crkvenim ustanovama, a u suradnji s koordinatorom studenata laika na Katoličkom bogoslovnom fakultetu ponuđena je i duhovna komponenta programa. Program ljetnoga semestra isprepliće se s nizom tribina što ih u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu priređuje Ured za vjeronauk u školi pod nazivom »Zajednički vidici«.

Pred Nadbiskupijskim pastoralnim institutom stoji velik izazov formacije župnih suradnika, i to ne zato jer bi potreba za novim pastoralnim službama laika izvirala »iz krize svećeničke službe i iz smanjenog broja svećenika u pastoralu, pa niti iz proširenoga područja pastoralnoga rada, nego prije svega iz same naravi Crkve koja je zajednica Božjega naroda s misio-narskom zadaćom, zadaćom poslanja« (dr. Ante Crnčević).

Tu se doista otvara veliko polje rada i angažmana, kako za Institut, tako još više za župe koje bi trebale biti krajnje korisnice planiranih programa iz ovog područja. Planira se ponajprije rad sa članovima župnih vijeća, dakle župnog ekonomskog i pastoral-

nog vijeća, i drugih župnih tijela, kao što je npr. župni Caritas. Planira se razviti programe osposobljavanja vjernika za kompetentnije sudjelovanje u radu ovih vijeća i tijela, a mogli bi se odnositi na pastoralno planiranje, komunikaciju, duhovnost, socijalni nauk Crkve, socijalni pastoral itd.

Nadalje, čini se potrebnim što prije ponuditi seminar ili tečaj iz župne administracije, osobito za sve brojnije župne suradnike koji taj posao obavljaju, često s puno dobre volje, te bi im ovakav jedan program mogao povećati kompetenciju. Takav program u skraćenom izdanju već prolaze i đakoni i kandidati za trajni đakonat.

Posebno polje rada Instituta bit će razvijanje programa za formaciju liturgijskih službi u zajednici, kao što su: lektori, akoliti, izvanredni djelitelji pričesti, sakristani i drugi angažirani oko liturgije, a ne smije se zaboraviti niti naše zvonare. U tom smislu održan je 4. lipnja 2008. prvi susret izvanrednih djelitelja pričesti Zagrebačke nadbiskupije, na kojemu je sudjelovalo oko 50 izvanrednih djelitelja pričesti i njihovih župnika.

Možda se najveći prostor u perspektivi nudi u razvoju programa formacije voditelja i animatora živih vjerničkih krugova u župama. Tu se nameće potreba formacije voditelja i animatora obiteljskih zajednica, liturgijskih i biblijskih skupina, molitvenih zajednica, ministranata i brojnih drugih župnih živih krugova, kako ih predviđa dokument Hrvatske biskupske konferencije »Župna kateheza u obnovi župne zajednice«. Kao mogući voditelji živih krugova predviđeni su oni s nekom završenom teološko-katehetskom formacijom, a svi drugi mogli bi, uz završenu formaciju na Institutu, biti djelatni kao animatori živih vjerničkih krugova.

Već protekle godine u Institutu su se, u organizaciji Povjerenstva za pastoral mla-

dih, priređivali mjesečni susreti duhovne formacije animatora mladih, a u Institutu se dakako nudi prostor i za susrete i programe drugih nadbiskupijskih povjerenstava i tijela.

Sljedeće veliko polje rada Instituta moći će u budućnosti biti vezano uz formaciju suradnika u pripremi za sakramente krštenja, euharistije, svete potvrde te za sakrament ženidbe. U pogledu formacije župnih suradnika posebna pažnja mogla bi se posvetiti i programima vezanima uz crkvenu glazbu i župne zborove.

U planiranju budućih programa svoje mjesto trebaju naći i članovi crkvenih pokreta i vjerničkih udruga, a neki bi se programi mogli ponuditi i široj vjerničkoj javnosti. Sve programe Instituta planira se poduprijeti i nizom institutskih izdanja u kojima bi se nudila građa potrebna za vođenje i animiranje susreta u živim vjerničkim krugovima i drugim zajednicama i prigodama.

2. OBITELJSKA TEMATIKA

Posebno područje rada Instituta jest obitelj i obiteljska tematika. Obitelj i procesi s kojima se obitelj suočava bez sumnje su znak vremena i izazov za našu Crkvu. Stoga se obitelji u djelovanju Instituta želi posvetiti posebna pažnja, i to ne samo pastoralno već i u drugim vidovima: demografski, sociološki i pravno.

Očekuje se da će Institut u suradnji s nadbiskupijskim Uredom za pastoral obitelji te s drugim tijelima i ustanovama koje se bave problematikom obitelji moći ponuditi kvalitetne programe za obiteljski pastoral, osobito bližu i dalju pripremu za brak, kao i postženidbeni pastoral. Ovo je područje u radu Instituta velik zadatak i tek čeka na razvoj konkretnih planova i programa. U tom smislu posebna se važnost u budućem razdoblju želi dati forma-

ciji voditelj i animatora župnih obiteljskih zajednica te poboljšanju sustava zaručnik-kih tečajeva u gradu Zagrebu i Zagrebačkoj nadbiskupiji.

Ovo je područje u radu Instituta posebno važan, zahtjevan i velik zadatak, a tek čeka na razvoj konkretnih planova, programa i ostvarenja.

3. DIJALOG SA SUVREMENIM SVIJETOM

Nadbiskupijski pastoralni institut svoje treće težište treba staviti na promicanje dijaloga sa suvremenim svijetom kako je zacrtan u koncilskoj konstituciji »Gaudium et spes«. Područja koja bi bila obuhvaćena ovim radom su: kultura, znanost, umjetnost, zdravstvo, školstvo, politika, mediji, gospodarstvo, ekologija, sport i drugo. Neka su od ovih područja bila dotaknuta sinodskim susretima vjernika iz pojedinih djelatnosti, kao što su mladi znanstvenici, medijski djelatnici, ljudi iz politike i zdravstva te sportaši, pa će sudionici tih sinodskih foruma, budući da su upravo oni izrazili želju za takvom djelatnošću Instituta, biti uključeni u izradu planova i programa za ovo sveobuhvatno i veliko područje.

Određeni vid promicanja dijaloga sa suvremenim svijetom odvijao se tijekom protekle pastoralne godine u Institutu ili ustupanjem njegova prostora za različite priredbe javnih, državnih i društvenih ustanova i tijela. Tijekom ove pastoralne godine ta se suradnja želi unaprijediti u smjeru vlastitih institutskih inicijativa u promicanju dijaloga sa svijetom kulture, znanosti,

umjetnosti i drugih područja društvenoga života.

4. ŠANSE I PERSPEKTIVE INSTITUTA

Iz svega prikazanog vidljivo je da je Institut svojim djelovanjem već zaživio u mjesnoj Crkvi i društvu, ali isto tako da pred njim tek stoje brojni važni izazovi kako bi ispunio svoje poslanje te postao instrumentom sinodske obnove Zagrebačke nadbiskupije.

U planiranju i razvijanju novih programa očekuje se i tražit će se pomoć i intenzivna suradnja s pastoralnim uredima Nadbiskupskoga duhovnog stola, Bogoslovnim sjemeništem, Katoličkim bogoslovnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskim katoličkim sveučilištem, Centrom za promicanje socijalnog nauka Crkve i drugim srodnim ustanovama. Osobito u području obiteljske problematike i mnogih drugih društvenih pitanja postoji velika potreba i prostor za razvoj programa koji će pridonijeti promicanju obitelji i obiteljskih vrijednosti kao i promicanju dijaloga u današnjem hrvatskom društvu. Na području temeljne i trajne formacije crkvenih službenika i suradnika otvara se pak veliko polje rada s vjernicima laicima kao prvim suradnicima u župnom i drugom pastoralu.

Brojka od 10 600 posjetitelja na preko stotinu događaja koji su tijekom prve godine djelovanja organizirani u Institutu govori o tome kako Institut već sada ima nezamjenjivo mjesto i ulogu u Crkvi i društvu. Prvi mjeseci djelovanja u pastoralnoj godini 2008/2009. pokazuju da će ta uloga biti s vremenom sve veća i važnija.